

Presentatie van resultaten

in relatie tot de aankoop en beëindiging van bedrijfsactiviteiten

Ralph ter Hoeven

SAMENVATTING Door diverse oorzaken van zowel strategische als operationele aard kunnen ondernemingen ertoe overgaan activiteiten aan te kopen of af te stoten. Hierdoor ontstaat in de jaarrekening een 'presentatieprobleem', omdat de gebruiker ten behoeve van zijn inschatting van het kasstroomgenererend vermogen van de onderneming de operationele resultaten van de aangekochte activiteiten en de te beëindigen activiteiten afzonderlijk gepresenteerd wil zien. Een scheiding tussen voort te zetten en te beëindigen activiteiten is in dit kader van essentieel belang. Dit artikel geeft enkele uitgangspunten voor het presenteren en toelichten van resultaten in relatie tot de aankoop en verkoop van activiteiten. Tevens worden Engelse (FRS 3) en Nederlandse regels met betrekking tot deze materie besproken. Het artikel sluit af met enkele kritische kanttekeningen en met enkele voorstellen tot verbetering van de verslaggevingsregels op het onderhavige terrein.

1 Inleiding

Bij vooral grotere bedrijven met verspreide activiteiten in verscheidene geografische regio's is aan- en verkoop van bedrijfsactiviteiten een regelmatig voorkomend verschijnsel¹. Deze aan- en verkopen komen in de regel voort uit strategische beleidsmotieven van de concernleiding. Zo geschiedt verkopen van activiteiten vaak uit hoofde van de wens terug te keren naar de kerncompetenties ('core competences') van het concern. De verkoopopbrengst kan dan vervolgens

Dr. R.L. ter Hoeven RA is als senior manager en senior adviseur vaktechniek verbonden aan Deloitte & Touche Accountants. Tevens is hij als projectleider 'harmonisatie accounting standards' op deeltijdbasis gedetacheerd bij VNO-NCW. Hij promoveerde in 1997 op het onderwerp 'reorganisatie en jaarrekening'.

worden gebruikt ter financiering van acquisities die wel binnen het competentieprofiel van het concern passen.

Door deze aan- en verkopen van activiteiten wordt de vergelijkbaarheid in de tijd (volgtijdige vergelijkbaarheid) van de financiële positie en de resultaten van de onderneming bemoeilijkt. Immers, de in de jaarrekening gepresenteerde boekjaren kennen om deze reden een verschillende activiteiten/consolidatiekring (in het Stramien² 'middelenbestand' genoemd), van waaruit resultaten worden gegenereerd en de financiële positie wordt opgebouwd. Ook het vermogen van de gebruiker om toekomstige kasstromen in te schatten, wordt verminderd indien in het resultaat opbrengsten, kosten en boekwinsten zijn opgenomen van activiteiten die zijn of worden afgestoten³.

In deze bijdrage zal allereerst worden geanalyseerd welke presentatiewijze van resultaten in beginsel voldoet aan de eisen van volgtijdige vergelijkbaarheid en resultatenprognose (paragraaf 2). Deze analyse zal mede gebaseerd zijn op de door de Engelse regelgever (Accounting Standards Board; ASB) uitgebrachte standaard FRS 3 ('*Reporting Financial Performance*'). Vervolgens zullen in paragraaf 3 de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) aan een analyse worden onderworpen. Vooral hoofdstuk 345 van de Richtlijnen (RJ 345: Beëindiging van bedrijfsactiviteiten) en enkele relevante gedeeltes uit hoofdstuk 400 (jaarverslag) en hoofdstuk 510 (consolidatie) worden behandeld. Tot slot zullen in paragraaf 4 conclusies en aanbevelingen worden geformuleerd.

Omdat wordt aangesloten op een benadering waarin het bestaande middelenbestand van de onderneming centraal staat, zullen naast de beëindigde of te beëindigen activiteiten ook aangekochte activiteiten in de beschouwing worden betrokken. Onder het begrip activiteiten wordt verstaan: zelfstandige bedrijfsonderdelen of ondernemingen die als zodanig invloed hebben op de (geconsolideerde) omzet en het (gecon-

solideerd) resultaat. Hieronder valt dus niet de groep niet-geconsolideerde deelnemingen.

2 Uitgangspunten voor het presenteren van resultaten in relatie tot de aankoop en verkoop van activiteiten

Zoals al in de voorgaande paragraaf gesteld, wordt door de aan- en verkoop van activiteiten de volgtijdige vergelijkbaarheid verstoord en wordt het voor gebruikers moeilijker om op basis van de jaarrekening tot een inschatting van het toekomstig resultaat te komen. Theoretisch wordt een volgtijdige vergelijkbaarheid geoptimaliseerd indien de resultaten van alle gepresenteerde boekjaren op hetzelfde middelenbestand worden gebaseerd. Voor de resultatenprognose is het met name van belang dat de resultatenpresentatie is gebaseerd op het middelenbestand dat de onderneming wenst voort te zetten.

Deze uitgangspunten leiden in beginsel tot de volgende stappen die de onderneming zou moeten maken in haar presentatie van de resultaten.

Als eerste stap dienen de resultaten van voort te zetten en te beëindigen activiteiten te worden gescheiden, zowel in het betreffende boekjaar als in de gepresenteerde vergelijkende cijfers.

Ten tweede dienen de resultaten van nieuw aangekochte activiteiten afzonderlijk te worden gepresenteerd in de categorie voort te zetten activiteiten. De resultaten uit deze activiteiten zullen immers maar voor een deel (vanaf overnamedatum) van het boekjaar worden meegenomen. Ook op de vergelijkende cijfers zullen de nieuw verworven activiteiten geen invloed hebben, zodat de vergelijkingsbasis zuiverder wordt als de resultaten uit deze activiteiten afzonderlijk worden gepresenteerd.

Als derde en laatste stap kan er tot slot voor worden gekozen om de resultaten van in het boekjaar verworven activiteiten mee te nemen alsof deze activiteiten al gedurende *het gehele boekjaar* (al dan niet aangevuld met ter vergelijking opgenomen periodes) aanwezig waren. Als dan krijgt de resultatenpresentatie een ten dele pro-forma-karakter.

Met deze derde stap wordt zowel bereikt dat de voort te zetten activiteiten in de gepresenteerde periodes gelijk zijn samengesteld als ook dat deze voor het gehele boekjaar in het resultaat meetellen.

In feite ligt bovenstaand 'stappenplan' ook ten grondslag aan de reeds aangehaalde Engelse standaard FRS 3 'Reporting Financial Performance'⁴. In deze standaard worden nadere bepalingen gegeven met betrekking tot het onderscheid tussen voort te zetten activi-

teiten, nieuw verworven activiteiten (als onderdeel van de voort te zetten activiteiten) en te beëindigen activiteiten. Als minimale presentatievereiste stelt FRS 3 (paragraaf 14) dat de omzet en het bedrijfsresultaat⁵ in deze categorieën moeten worden uitgesplitst, waarbij de uitsplitsing zowel plaats mag vinden in de winst- en verliesrekening zelf als in de toelichting op de winst- en verliesrekening⁶.

Met betrekking tot de derde stap vermeldt FRS 3 (paragraaf 38) dat het in sommige gevallen voor gebruikers zinvol is om de behaalde resultaten van de nieuw verworven activiteiten over het *gehele* boekjaar toe te lichten. FRS 3 specificeert niet wanneer deze toelichting zinvol is. Zonder meer kan worden gesteld dat een dergelijke toelichting relevanter wordt naarmate de acquisities materiëler zijn en later in het boekjaar hebben plaatsgevonden.

3 Nederlandse regelgeving met betrekking tot resultatenpresentatie in relatie tot voort te zetten en te beëindigen activiteiten

In deze paragraaf zal de Nederlandse regelgeving (RJ-Richtlijnen) aan de orde komen met betrekking tot de presentatie van resultaten bij verwerving respectievelijk beëindiging van activiteiten. In de Richtlijnen is geen equivalent van FRS 3 opgenomen⁷. Wel is een op International Accounting Standard (IAS) 35 ('discontinuing operations') gebaseerd hoofdstuk opgenomen (RJ 345)⁸. Verder zijn enkele andere plaatsen in de Richtlijnen in het kader van deze paragraaf relevant. In het navolgende zal eerst RJ 345 worden besproken en vervolgens zullen de overige relevante alinea's van de Richtlijnen aan bod komen.

3.1 RJ 345

3.1.1 Doel en afbakening

RJ 345 bevat specifieke bepalingen met betrekking tot beëindiging van bedrijfsactiviteiten die met name zijn gericht op de presentatie en de toelichting van belangrijke activiteiten die worden of zijn afgestoten. Het is van belang te onderkennen dat RJ 345 evenals IAS 35 niet handelt over waardering en resultaatbepaling volgend uit de beëindiging van bedrijfsactiviteiten, maar is gericht op een adequate presentatie en toelichting van deze activiteiten in de jaarrekening. Zoals vermeld in de introductie van IAS 35 (niet overgenomen in RJ 345) beoogt de scheiding tussen voort te zetten en te beëindigen bedrijfsactiviteiten de lezers van de jaarrekening beter in staat te stellen de toekomstige kasstromen en het winstgenererend vermogen van de onderneming te voorspellen.

3.1.2 Definitie en toepassingsgebied

Van een beëindiging van bedrijfsactiviteiten is volgens RJ 345.201 sprake indien een bedrijfsactiviteit niet duurzaam wordt voortgezet. Onder een dergelijke activiteit wordt verstaan een onderdeel van de rechtspersoon dat:

- a door de rechtspersoon als gevolg van een bepaald plan geheel of in gedeelten wordt afgestoten of wordt geliquideerd of stopgezet;
- b een belangrijke afzonderlijke activiteit vertegenwoordigt of dat goederen of diensten levert aan een belangrijk geografisch gebied of aan een belangrijke afzonderlijke groep afnemers;
- c zowel operationeel als voor financiële verslaggevingsdoeleinden kan worden onderscheiden (RJ 345.201).

Een bedrijfsactiviteit kan in zijn geheel of in gedeelten worden afgestoten. Bij een afstoting in gedeelten bepaalt de Raad (RJ 345.205) dat pas sprake is van een bedrijfsactiviteit die niet duurzaam wordt voortgezet indien een totaalplan aanwezig is waarin het afstoten, liquideren of stopzetten wordt gecoördineerd.

Verder geeft de RJ aan dat bepaalde handelingen op zichzelf niet voldoende kunnen zijn om te spreken van een beëindiging van bedrijfsactiviteiten, maar wel kunnen voorkomen in samenhang met het niet duurzaam voortzetten van een bedrijfsactiviteit (RJ 345.207). Ook worden voorbeelden gegeven van handelingen die in combinatie met andere omstandigheden kunnen worden aangemerkt als een bedrijfsactiviteit die niet duurzaam wordt voortgezet (RJ 345.208).

De RJ concludeert al zelf, en onzes inziens terecht, dat een beëindiging van bedrijfsactiviteiten relatief weinig zal voorkomen (RJ 345.202). Indien af te stoten bedrijfsactiviteiten niet aan bovenstaande criteria voldoen, is RJ 345 vervolgens niet van toepassing. Uiteraard kan het zo zijn dat uit hoofde van de verkoop van de activiteiten andere Richtlijnen relevant worden. De RJ verwijst hierbij naar hoofdstuk 252 (voorzieningen) en hoofdstuk 270 (de winst- en verliesrekening)⁹, maar deze bepalingen zijn niet gericht op het onderscheid in presentatie tussen te beëindigen en voort te zetten activiteiten.

De vraag die derhalve resteert is hoe te presenteren en toe te lichten indien een te beëindigen activiteit niet voldoet aan de criteria van RJ 345. Deze vraag wordt des te klemmender indien een onderneming meerdere activiteiten heeft afgestoten die afzonderlijk niet aan de criteria voldoen, maar gezamenlijk wel degelijk een materieel belang vertegenwoordigen. Een situatie die onzes inziens had moeten worden onderkend in de RJ-richtlijn (en de daaraan ten grondslag liggende IAS 35) en die niet wordt gedekt door de

tamelijk ruim geformuleerde alinea's 207 en 208. In de volgende deelparagraaf (3.2) zal aan de orde komen of deze situatie wel door andere Richtlijnen wordt gedekt.

3.1.3 Initiële gebeurtenissen

Toelichting omtrent beëindiging van een bedrijfsactiviteit dient voor het eerst plaats te vinden indien een van de volgende initiële gebeurtenissen zich *in het boekjaar* voordoet (RJ 345.301):

- a de rechtspersoon heeft een overeenkomst gesloten tot verkoop van (nagenoeg) alle activa van deze bedrijfsactiviteit;
- b bevoegde organen hebben een formeel en gedetailleerd plan tot beëindiging van een activiteit goedgekeurd en bekendgemaakt.

Indien een van beide initiële gebeurtenissen zich voor het eerst voordoet na afloop van het boekjaar maar vóór het opmaken van de jaarrekening, dient de informatie omtrent de bedrijfsactiviteit te worden opgenomen in de Overige gegevens (RJ 345.306). Hier kijkt de RJ af van IAS 35, die bepaalt dat in dit geval de informatie in de jaarrekening zelf moet worden opgenomen. Dit verschil tussen IAS en RJ kan zich met name uiten indien de onderneming in de winst- en verliesrekening zelf een uitsplitsing maakt naar voort te zetten en te beëindigen activiteiten.

Het *initial disclosure event* (het moment waarop de presentatie- en toelichtingsvereisten verplicht worden) is niet zo initieel als de woordkeus doet voorkomen. Er moet immers ofwel een bindende verkoopovereenkomst zijn opgesteld ofwel een gedetailleerd afstotingsplan zijn opgesteld en gecommuniceerd. Maar in het stadium hiervoor ('pre-initieel') zijn natuurlijk al voorlopige plannen, persberichten, onderhandelingen met werknemersorganen en/of vakbonden en wat dies meer zij, aan de orde geweest. Gezien het feit dat RJ 345 zich voornamelijk concentreert op presentatie en toelichting (en niet zozeer op resultaatbepaling) geven wij er de voorkeur aan dat het *initial disclosure event* al samenvalt met het moment dat de ondernemingsleiding het voornemen tot afstoting van een activiteit publiekelijk bekendmaakt. Op dat moment hebben gebruikers van de jaarrekening al behoefte aan uitsplitsing van de resultaten ten einde de gevolgen voor de resultaatontwikkeling in te schatten.

3.1.4 Toelichtingsvereisten en presentatiewijze

De toelichtingsvereisten van RJ 345 vallen in twee hoofdcategoryën uiteen.

In de eerste plaats zijn ze gericht op het onderscheid

tussen voort te zetten en te beëindigen activiteiten in de jaarrekening. Hiertoe moeten bijvoorbeeld de opbrengsten, de kosten en het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belasting *per* te beëindigen bedrijfsactiviteit worden vermeld (RJ 345.304/309).

In de tweede plaats dient informatie te worden verstrekt over de boekwinsten die de te beëindigen bedrijfsactiviteit heeft gegenereerd of naar verwachting zal genereren (RJ 345.307/309).

De in de voorgaande alinea's verlangde informatie moet in de financiële overzichten worden opgenomen tot en met de periode waarin de afstoting van de activiteit is afgerond. Belangrijke veranderingen van aan de afstoting gerelateerde kasstromen moeten (onder vermelding van de redenen) aanvullend worden toegevoegd (RJ 345.308).

Deze toelichtingsvereisten dienen vooral ter bevordering van de inschatting van de toekomstige winsten van de rechtspersoon. Operationele resultaten van beëindigde bedrijfsactiviteiten komen immers in de toekomst niet meer terug en ook de behaalde of verwachte boekwinsten van de verkoop hebben een eenmalig karakter.

Het resultaat vóór belasting behaald op de afgestoten activa en passiva van de af te stoten activiteit dient afzonderlijk in de winst- en verliesrekening te worden vermeld (RJ 345.401). De RJ laat hierbij in tegenstelling tot IAS 35 de mogelijkheid open om de afzonderlijk te vermelden post onder het buitengewoon resultaat op te nemen¹⁰.

De door de RJ verlangde informatie omtrent de toerekening van opbrengsten, kosten, et cetera, aan activiteiten die niet duurzaam worden voortgezet (RJ 345.304f/g), kan *zowel* worden opgenomen in de balans, de winst- en verliesrekening respectievelijk het kasstroomoverzicht zelf, als in de toelichting op deze overzichten. De RJ beveelt de eerste methode (verwerking in de overzichten) aan (RJ 345.402).

De verlangde informatie dient tot slot te worden voorzien van aangepaste vergelijkende cijfers.

3.1.5 Korte vergelijking met relevante bepalingen uit FRS 3
Bij vergelijking met FRS 3 vallen drie zaken op. In de eerste plaats dient volgens FRS 3 de uitsplitsing van posten in de winst- en verliesrekening tevens naar de nieuw verworven activiteiten plaats te vinden (zie paragraaf 2).

In de tweede plaats verlangt RJ 345 dat meer posten van de winst- en verliesrekening worden uitgesplitst naar (of worden toegerekend aan) de activiteiten die niet duurzaam worden voortgezet. Terwijl FRS 3 verlangt dat omzet en bedrijfsresultaat moeten worden uitgesplitst, dient bij RJ 345 omzet, kosten en het

resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belasting te worden uitgesplitst. Dit laatste saldo wordt berekend na toerekening van resultaten uit deelnemingen, interest en belastingen. Ook dienen volgens RJ 345 operationele kasstromen, financierings-, en investeringskasstromen te worden toegerekend aan niet duurzaam voortgezette activiteiten. FRS 3 vereist dit niet.

In de derde plaats verlangt FRS 3 vooral geaggregeerde informatie, terwijl RJ 345 meer specifieke informatie wenst per activiteit die niet duurzaam wordt voortgezet¹¹.

3.2 Overige relevante plaatsen in de Richtlijnen

In het kader van onze beschouwing zijn we vooral gericht op plaatsen in de Richtlijnen die voorschriften geven voor de presentatie en toelichting van resultaten in relatie tot voort te zetten en te beëindigen activiteiten.

3.2.1 RJ 510 Consolidatie

Allereerst dient dan te worden gewezen op RJ 510.111. In deze alinea wordt aangegeven dat ten behoeve van het inzicht in het vermogen en resultaat het doelmatig kan zijn om bij wijze van toelichting een herrekenende resultatenrekening op te stellen waarin de nieuw verworven deelneming voor het gehele boekjaar wordt verwerkt¹². De alinea sluit af met de aanbeveling dat een pro-forma-opstelling ook kan worden gebruikt als toelichtende informatie op in de loop van het jaar *afgestoten* deelnemingen.

Het lijkt erop dat de RJ zich heeft gebaseerd op de hierboven aangehaalde FRS. Opmerkelijk is bijvoorbeeld de overeenkomst in de 'toepassingsvrijheid' van het voorschrift. Terwijl de RJ spreekt over 'het kan doelmatig zijn', staat in FRS 3 (paragraaf 38): 'it may also be useful to users'. Het woord 'also' maakt tevens een verschil tussen de Richtlijnen en de FRS zichtbaar. Waar FRS de pro-forma-opstellingen plaatst *naast* een uitsplitsing van de resultaten van de nieuw verworven activiteiten in het boekjaar, wordt in de Richtlijnen deze uitsplitsing niet vereist.

Bij vergelijking met IAS 27 valt verder op dat een relevant toelichtingsvereiste niet is overgenomen in de Richtlijnen. Het betreft de vereiste toe te lichten wat het gevolg is van de acquisitie en de afstoting ('disposal') van dochtermaatschappijen op de financiële positie van de rechtspersoon per balansdatum en op zijn resultaat over het boekjaar, waarbij tevens (aangepaste) vergelijkende cijfers over het vorige boekjaar¹³ moeten worden gegeven.

3.2.2 RJ 400 en 410 Jaarverslag en Overige gegevens (artikel 391, 392 BW2)

Volgens de wet (artikel 391 lid 1 BW2) dient in het jaarverslag (onder meer) de gang van zaken gedurende het boekjaar te worden besproken. RJ 400.106 voegt toe dat het bij deze bespreking van belang is onderscheid te maken tussen omzet en resultaten behaald met kernactiviteiten, nevenactiviteiten en activiteiten die reeds zijn beëindigd of waaruit de onderneming zich op termijn wil terugtrekken. Het verdient volgens de RJ hierbij aanbeveling aandacht te geven aan de ontwikkeling van zowel de absolute bedragen als de marktpositie.

Hoewel niet door de RJ expliciet aangegeven, valt onder de bespreking van de gang van zaken tijdens het boekjaar ook een toelichting op belangrijke acquisities.

Meer verbale toelichtingen op (belangrijke) voorgenomen of afgeronde acquisities en afstotingen kunnen tevens aan de orde komen in het jaarverslag of in de Overige gegevens¹⁴ (artikel 391 lid 2 en artikel 392).

4 Nabeschuiving en aanbevelingen

Bij de beschouwing van de besproken Richtlijnen (mede in het licht van de uitgangspunten van paragraaf 2), kan een aantal zaken van een kritische kanttekening worden voorzien.

In de eerste plaats wordt een equivalent van FRS 3 in onze Richtlijnen node gemist. Toelichtings- en presentatievereisten omtrent resultaten van geacquireerde en afgestoten activiteiten zijn verspreid opgenomen in de Richtlijnen en (mede daardoor) onderling weinig consistent in begripskeuze. Zo spreekt RJ 345 over activiteiten die niet duurzaam worden voortgezet en RJ 510 over afgestoten deelnemingen.

Ook valt op dat de Richtlijnen geen uitsplitsing vereisen van omzet en resultaten naar de nieuw verworven activiteiten, waardoor het voor gebruikers moeilijker wordt de invloed van de nieuw verworven activiteiten op deze grootheden te achterhalen. Eventuele op te nemen pro-forma-overzichten (RJ 510.211) bieden op dit aspect weinig soelaas, omdat dergelijke overzichten betrekking hebben op het gehele boekjaar (terwijl de nieuw verworven activiteit pas vanaf overnamedatum aan het resultaat heeft bijgedragen).

In de tweede plaats merken we op dat RJ 345 slechts ten dele bijdraagt aan het doel waarvoor deze richtlijn is opgesteld¹⁵. Dit komt vooral doordat vele af te stoten activiteiten buiten het bereik van de richtlijn vallen en door het feit dat de relatie met de voort te zetten activiteiten (waaronder de aangekochte activiteiten) niet wordt gelegd. De strenge criteria voor de

niet-duurzaam voortgezette activiteiten zijn onzes inziens vooral bedoeld om eenheid in presentatiemoment en -wijze te verkrijgen tussen ondernemingen die zich in vergelijkbare situaties bevinden. Dan steekt het toch dat er niets is geregeld over de (geaggregeerde) presentatie en toelichting van de af te stoten activiteiten die buiten het bereik van RJ 345 vallen. Dit draagt er onzes inziens mede toe bij dat de praktijk een uiteenlopend beeld te zien geeft van de mate van detail waarin de beëindigde of te beëindigen activiteiten (afzonderlijk en/of in totaal) worden toegelicht¹⁶. Op basis van het voorgaande komen we tot de volgende aanbevelingen voor een betere regelgeving op het gebied van presentatie van resultaten van voort te zetten en te beëindigen activiteiten.

In de eerste plaats pleiten we ervoor om de voorschriften over presentatie van resultaten van te beëindigen en voort te zetten activiteiten zoveel mogelijk in één hoofdstuk te behandelen (conform FRS 3).

Ten tweede bevelen we aan om (ook conform FRS 3) een onderscheid te maken tussen voort te zetten, nieuw aangekochte, te beëindigen (beëindigde) activiteiten; enkele relevante posten in de winst- en verliesrekening dienen naar deze categorieën te worden uitgesplitst.

In de derde plaats moet er onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds criteria ter opname van de activiteiten in de bovenstaande categorieën en anderzijds criteria ter toelichting van gegevens *per* activiteit. Bij de eerste set criteria is het van belang dat het een zelfstandige activiteit betreft waaraan kosten en opbrengsten op redelijke basis kunnen worden toegerekend¹⁷. Materialiteitscriteria dienen geaggregeerd te worden beschouwd (bijvoorbeeld voor alle te beëindigen activiteiten gezamenlijk). De criteria ter vermelding van gegevens *per individuele* activiteit zijn (daarentegen) pas zinvol als de activiteit zelf een materieel belang vertegenwoordigt. Hier kan worden aangesloten bij de bestaande criteria van RJ 345.

Vanaf het moment dat het management publiekelijk een voornemen tot afstoting van een activiteit bekendmaakt, ontstaat bij de gebruiker van de jaarrekening de behoefte om de gevolgen voor omzet en resultaat te analyseren. Ten vierde pleiten we er derhalve voor om dit moment bepalend te laten zijn voor opname in de categorie 'te beëindigen activiteiten'. Om dezelfde reden geven we de voorkeur aan IAS 35 als het gaat om initiële gebeurtenissen die *na balansdatum* optreden (zie paragraaf 3.1.3). Met deze gebeurtenissen moet rekening kunnen worden gehouden in resultatenpresentatie in de jaarrekening¹⁸.

De in de Richtlijnen opgenomen voorschriften omtrent pro-forma-overzichten dragen wij een warm

hart toe (immers de laatste stap in het stappenplan van paragraaf 2). In plaats van een herkende resultatenrekening lijkt het ons echter (en dat ten vijfde) meer gepast om pro-forma-informatie verplicht te stellen per afzonderlijk toegelichte activiteit (wat zou de activiteit aan omzet en resultaat hebben bijgedragen indien deze het gehele boekjaar in het bezit van de onderneming was geweest¹⁹). Daaraan voorafgaand is het zinvol toe te lichten (in het kader van de tweede stap) wat de bijdrage van de nieuw verworven activiteit aan de gerapporteerde omzet en het gerapporteerde resultaat is geweest.

Tot slot hopen wij dat dit artikel ondernemingen aanmoedigt de presentatie van resultaten van voort te zetten en te beëindigen activiteiten zowel in de interne als in de externe berichtgeving inzichtelijk en met de nodige details weer te geven. Het onderwerp is er (nogmaals) belangrijk genoeg voor. ■

Literatuur:

- Accounting Standards Board, Financial Reporting Standard (FRS) 3, *Reporting Financial Performance*, Accounting Standards Board, Londen.
- Blommaert, J.M.J. en G.M.H. Mertens, (1998), Aan- en verkoop van kapitaalbelangen, in: J.A.G.M. Koevoets, L.G. van der Tas en R.G.A. Vergoossen (redactie), *Het Jaar 1997 verslagen*, NIVRA geschriften 68, Kluwer/Koninklijk NIVRA, pp. 35-56.
- Hoeven, R.L. ter, (1997), *Reorganisatie en Jaarrekening*, proefschrift, Delwel, 's Gravenhage.
- Hoeven, R.L. ter, (1999), Partiële discontinuïteit, in: A.J. Bindenga, M.A. van Hoepen en M.N. Hoogendoorn (redactie), *Bericht gegeven*, Opstellenbundel ter gelegenheid van afscheid Prof. Drs. Krens, Kluwer, Deventer, pp. 181-194.
- International Accounting Standards Board, (2001), *International Accounting Standards 2001*, International Accounting Standards Board, Londen.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, (2001), *Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving*, editie 2001, Kluwer, Deventer.

Noten

- 1 Zo constateerden Blommaert en Mertens (1998, p. 40) dat in 44 van de 45 onderzochte jaarverslagen van AEX/AMX-fondsen op de Amsterdamse effectenbeurs melding werd gemaakt van acquisities en afstotingen.
- 2 Het door de RJ (Raad voor de Jaarverslaggeving) vertaalde 'Conceptual Framework' van de IASB (International Accounting Standards Board). Het betreft hier paragraaf 17.
- 3 In het vervolg aangeduid met 'te beëindigen' of 'niet duurzaam voort te zetten' (bedrijfsactiviteiten).
- 4 Deze standaard is al in oktober 1992 gepubliceerd, waarna amendementen volgden in juni 1993 en juni 1999. FRS 3 bevat in de eerste plaats presentatievoorschriften omtrent de winst- en verliesrekening. Hieronder vallen het onderscheid tussen voort te zetten en beëindigen de activiteiten en het onderscheid tussen gewone, bijzondere en ui-

tengewone resultaten. FRS 3 bevat bovendien voorschriften omtrent aanvullende overzichten ('a statement of total recognised gains and losses' en het mutatieoverzicht eigen vermogen). In december 2000 heeft de ASB een exposure draft (FRED 22) uitgebracht over het onderwerp 'reporting financial performance'. FRED 22, waarin wordt voorgesteld om alle baten en lasten in een overzicht te presenteren, zal uiteindelijk FRS 3 moeten vervangen. Met betrekking tot de resultatenpresentatie in relatie tot voort te zetten en te beëindigen activiteiten wijkt FRED 22 niet af van FRS 3. Wel is de definitie van en zijn de toelichtingseisen met betrekking tot de te beëindigen activiteiten ('discontinuing operations') in lijn gebracht met IAS 35. De ASB is met betrekking tot het 'reporting financial performance'-project inmiddels een samenwerkingsrelatie aangegaan met de IASB.

- 5 Uit FRS 3 valt af te leiden dat dit correspondeert met het resultaat vóór interest, resultaat deelnemingen en belastingen.
- 6 Voor een Nederlands voorbeeld van toepassing FRS 3 verwijzen we naar de jaarrekening van Unilever.
- 7 Ook de IASB heeft nog geen standaard over 'reporting financial performance' ontwikkeld, hoewel het onderwerp al geruime tijd op de agenda staat. De IASB zal samen met de ASB dit onderwerp nader uitwerken in een projectplan dat binnenkort zal worden gepubliceerd.
- 8 IAS 35 is in april 1998 goedgekeurd door de toenmalige International Accounting Standards Committee (IASC) dat inmiddels is opgevolgd door de IASB. Op een tweetal verschillen na is IAS 35 overgenomen in RJ 345. Deze verschillen komen later in paragraaf 3 aan de orde.
- 9 RJ 345.202.
- 10 In de editie 2001 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is in ontwerp-Richtlijn 270 de definitie van buitengewone posten herzien. Het begrip 'buitengewone post' is daarbij belangrijk ingeperkt, waarbij nadrukkelijk is aangesloten bij de definitie van IAS 8. Het is derhalve te verwachten dat wanneer ontwerp-Richtlijn 270 een definitieve status verkrijgt, dit verschil tussen RJ 345 en IAS 35 wordt opgeheven.
- 11 Dit verschil is in FRED 22 (zie noot 4) niet meer aanwezig vanwege het feit dat op dit aspect IAS 35 is gevolgd.
- 12 De RJ bepaalt vervolgens in een stellige uitspraak dat in een dergelijke pro-forma-opstelling rekening dient te worden gehouden met wijzigingen in de financieringslasten en belastingen die zouden zijn opgetreden indien de acquisitie reeds aan het begin van het jaar had plaatsgevonden.
- 13 IAS 27, paragraaf 32b (iv).
- 14 Hoewel niet direct in verband staand met de probleemstelling van deze bijdrage (resultatenpresentatie), kunnen jaarrekeningen verder nog informatie verstrekken over acquisities en afstotingen in de mutatieoverzichten van de vaste activa en in het kasstroomoverzicht (zie verder Blommaert en Mertens, 1998).
- 15 Zie paragraaf 3.1.1.
- 16 Zo komen Blommaert en Mertens (1998, p. 54) met betrekking tot de toelichting op aan- en verkoop van kapitaalbelangen tot de conclusie dat de kwaliteit van de verstrekte informatie divers en wisselend is.
- 17 Vergelijk RJ 345.211.
- 18 De RJ heeft op dit aspect derhalve ten onrechte een verschil met IAS 35 veroorzaakt.
- 19 Dit naast de informatievereisten die al in RJ 345 zijn bepaald.